

Nr 7.

Av herr **Sjölander**, med förslag till ändringar i lagen om allmän pensionsförsäkring.

Redan då lagen om allmän pensionsförsäkring år 1913 antogs, betonades, att den endast kunde anses utgöra början till en allmän folkpensionering. Man framhöll, att de beräknade pensionsbeloppen voro alltför små, att stora kategorier, som bort höra in under försäkringen, därifrån voro uteslutna. Jämväl voro övergångsbestämmelserna otillfredsställande. Sedan dess hava emellertid åtskilliga ändringar ägt rum, avseende att utvidga och förbättra försäkringen. Sålunda togs år 1915 ett stort steg framåt, då en mängd personer, som till följd av lagens övergångsbestämmelser voro uteslutna ur försäkringen, däri inbegrepos och blevo, om ock ej fullständigt, delaktiga av dessa förmåner. Vid 1918 års riksdag har även en synnerligen viktig utvidgning av principiell betydelse ägt rum, nämligen genom införande av pensionstillägg för barn.

Såsom bekant består enligt nu gällande bestämmelser pensionen av två delar, den på egna avgifter grundade delen och det tillägg, som utgår av allmänna medel och betalas till $\frac{3}{4}$ av staten och $\frac{1}{4}$ av kommuner och landsting. Den pensionsavgift, som en var är skyldig att erlägga, växlar från 3 till 13 kronor. Pensionens årliga belopp utgör för man 30 och för kvinna 24 procent av de erlagda pensionsavgifternas sammanlagda belopp. Härifrån göres dock undantag, i det att de personer, som vid lagens ikraftträdande fyllt 25 år, erhålla avgiftspension efter en något lägre procent.

Av allmänna medel utgår enligt 6 § i pensionsförsäkringslagen ett tillägg till avgiftspensionen för pensionärer, som äro till arbete varaktigt oförmögna och vilkas årsinkomst ej uppgår för man till 300 och för kvinna till 283 kronor.

Pensionstillägget utgör för år räknat för man 150 och för kvinna 140 kronor med avdrag av sex tiondelar av det belopp, varmed pensionstagarens årsinkomst må överstiga 50 kronor.

Därjämte höjes pensionstillägget med 0.08 procent för varje krona av erlagda pensionsavgifter, dock att sådan höjning må äga rum allenast med hänsyn till pensionsavgift, som jämlikt 14 eller 15 § blivit till fullo erlagd.

För pensionsberättigad änkring, änka eller ogift kvinna, som är till arbete varaktigt oförmögen och har att försörja barn eller adoptivbarn under femton år, ökas pensionen, därest årsinkomsten ej uppgår för man till 300 och för kvinna till 283 kronor, jämte 125 kronor för varje sådant barn, med särskilt pensionstillägg för barnen. Enahanda rätt tillkommer jämväl pensionsberättigade äkta makar, som båda äro till arbete varaktigt oförmögna och vilkas sammanlagda årsinkomst ej uppgår till 583 kronor, jämte 125 kronor för varje barn. Beloppet av sådant pensionstillägg utgör 75 kronor för varje barn med avdrag av sex tiondelar av det belopp, varmed årsinkomsten må överstiga 300 kronor för änkring, 283 kronor för änka eller ogift kvinna och 583 kronor för äkta makar.

Enligt 33 § erhåller den, som efter fyllda 15 år blir till arbete varaktigt oförmögen, men för vilken avgifter till erhållande av pension icke blivit erlagda, ävensom den, vilken vid nämnda ålder redan är varaktigt arbetsoförmögen, understöd under villkor och med belopp, som angående pensionstillägg är i 6 § stadgat.

Pensionstillägg utgår även för barn i dessa fall.

För dem, som först genom 1915 års utvidgning blivit delaktiga i pensionsförsäkringen, utgår pensionsbeloppet med allenast 50 procent av eljest stadgat belopp.

Det är tydligt, att de pensionsbelopp, som för närvarande och under en längre tid framåt komma att utgå, icke kunna anses tillfredsställande. Visserligen är sant, att i den mån pensionsavgifter inbetalas komma pensionsbeloppen att höjas, men med de små avgifter, som för närvarande äro bestämda, kan dock icke uppnås en pension, som ens nödortfigt lämnar pensionären bärgning. Om pensionsförsäkringen skall kunna ernå avsett gagn, måste därför, ju förr dess hellre, sådana ändringar i pensionsförsäkringslagen vidtagas, att de små pensioner, som lagen för närvarande lämnar, avsevärt höjas.

Därest man emellertid härvid skulle huvudsakligen slå in på den vägen att höja avgifterna och låta de försäkrade, eventuellt med bidrag i förekommande fall av arbetsgivare, bära kostnaden för pensionsför-

höjningen, kan man endast långsamt nå fram till ett tillfredsställande pensionsbelopp. Det synes därför nödvändigt, att de bidrag, som för närvarande utgå till pensioneringen från det allmänna, avsevärt höjas. Härvid torde man böra fördela dessa ökade tillskott så, att en del utgår i form av pensionstillägg och en del såsom bidrag till ökning av avgiftspensionen. Önskvärt vore naturligen, om man kunde ordna så, att endast s. k. avgiftspension förekomme, och att man sålunda skapade en pension, till vilken var och en, som erlade avgift, vore berättigad vid uppnådd pensionsålder eller eljest vid inträdd invaliditet, utan att man behövde såsom nu verkställa en ingående undersökning om pensionsökandens inkomstförhållanden. Men såsom nämnt skulle ett dylikt system icke komma att leda till omedelbart resultat och för övrigt går det icke att genomföra ett sådant system enbart, då pension måste beredas en mängd personer, som av en eller annan anledning icke varit i tillfälle eller kunnat erlægga pensionsavgift.

Av yttersta vikt är, att man ernår en höjning av pensionsbeloppen så snart som möjligt. De nu i höjden drivna levnadskostnaderna hava reducerat de år 1913 beslutade pensionsbeloppen till ett så minimalt belopp, att det särskilt på dyrare orter knappast är att räkna med.

Medgivas må, att det för närvarande är svårt att fixera ett pensionsbelopp, som kan bliva lämpligt för en tid framåt, då man väl måste räkna med att levnadskostnaderna skola så småningom gå något nedåt. Men nöjer man sig tills vidare med att fastslå det från stat och kommun utgående pensionstillägget till de belopp, som 1913 räknades såsom existensminimum, nämligen 300 kronor för man och 280 kronor för kvinna, kan man ingalunda sägas hava föreslagit ett belopp, som framdeles kan visa sig för högt. Man måste väl för framtiden räkna med minst det dubbla såsom existensminimum och ett otillräckligt sådant på dyrorter.

Pensionstillägg skulle såsom en konsekvens av vad ovan sagts utgå till alla, som hava mindre inkomst än 600 för man och 567 kronor för kvinna. I samband härmed bör ock den ändring vidtagas i lagen, att mindre inkomst än 100 kronor räknas såsom ingen inkomst. Härigenom torde man ock komma ifrån åtskilliga svårigheter vid beräkningen av pensionstillägget.

Huru kostnaderna ställa sig vid en dylik höjning av pensionstillägget är naturligtvis svårt att beräkna. Enligt uppgift, som lämnats och som framhållits såsom mycket approximativ, skulle, därest lagändringen erhåller retroaktiv verkan, statens ökade kostnad för pensionstillägg och understöd komma att uppgå för år 1920 till omkring 56

miljoner kronor. Statens kostnad i dess helhet för pensionstilläggen och understöden skulle nämnda år uppgå till omkring 72 miljoner kronor.

Skulle man avskräckas för denna kostnadsökning och vilja gå fram försiktigare, har man att välja på olika alternativ.

Sålunda vore alltid en förbättring, om de pensionstillägg, som nu utgå med minskade belopp, höjdes till 150 kronor för man och 140 kronor för kvinna. Något mera avsevärt vinnes dock icke härmed.

Måste man med hänsyn till kostnaden göra en begränsning tills vidare, torde man böra välja ett sådant alternativ, att ovan föreslagna pensionstillägg utgå från och med år 1920, men äga tillämpning allenast å dem, som från och med nämnda år bliva berättigade till pension. Härigenom böra kostnaderna för en lång följd av år nedbringas avsevärt. För år 1920 torde kostnadsökningen icke behöva beräknas till högre belopp än omkring 1 1/2 miljon.

Skall man emellertid nu vidtaga en lagändring och söka bringa upp pensionerna till belopp, som lämna ett någorlunda tillräckligt bidrag till invalidens eller den ålderstignes livsuppehälle, bör denna ändring göras sådan, att den skapar rättvisa och likhet för alla. Kostnaderna bliva visserligen stora, men det allmänna belastas i själva verket ej mycket hårdare härav, än om det nödiga bidraget måste lämnas av fattigvården.

Såsom nämnts har någon mera exakt kostnadsberäkning ej kunnat här lämnas, utan torde det bliva nödvändigt att för närmare prövning av denna framställning få en dylik beräkning verkställd genom pensionsstyrelsen.

På grund av vad sålunda anförts hemställes, att riksdagen måtte för sin del besluta sådan ändring

dels i 6 § andra och tredje stycket av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, att av allmänna medel utgår ett tillägg till pensionen för pensionstagare, som är till arbete varaktigt oförmögen och vilkens årsinkomst ej uppgår för man till 600 kronor och för kvinna till 567 kronor, samt att pensionstillägget utgör för år räknat för man 300 kronor och för kvinna 280 kronor med avdrag av tre femtedelar av det belopp, varmed pensionstagarens årsinkomst må överstiga 100 kronor,

dels i 6 § fjärde stycket, att dess bestämmelser

bringas i överensstämmelse med de beträffande andra och tredje stycket i 6 § föreslagna ändringarna,
dels i 3 § av lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, att där omfördälda understödsbelopp från och med år 1920 utgå med samma belopp och enligt samma beräkningsgrund som enligt 6 § andra och tredje stycket enligt dess ovan föreslagna nya lydelse.

Stockholm den 16 januari 1919.

Oscar E. Sjölander.

I motionens syfte instämma:

<i>Carl Lovén.</i>	<i>Ernst Andersson,</i> Stockholm.	<i>Oskar Hagman.</i>
<i>Ernst Eriksson</i> i Stockholm.	<i>Erik Fast.</i>	<i>C. J. Johansson</i> i Uppmälby.
<i>K. A. Borg.</i>	<i>Gottfrid Karlsson,</i> Vadstena.	<i>Alfr. Werner.</i>
	<i>Gustaf Johansson,</i> Kullerstad.	
